

ADVIES

CRB 2017-1675

Nationaal pact
voor strategische investeringen

Advies

Nationaal pact voor strategische investeringen

**Brussel
0.07.2017**

Advies

betreffende het Nationaal pact voor strategische investeringen

Context

Er bestaat vandaag in Europa een brede consensus over de noodzaak om de overheidsinvesteringen nieuw leven in te blazen. Dat geldt in het bijzonder voor België: de netto-investeringen in vaste activa van de overheidssector bedragen nu al een kwarteeuw nihil. Een aantal publieke infrastructuren zijn dermate verslechterd dat het gebruik ervan wordt bedreigd. In 2007 stond België op de voorlaatste plaats in de rangschikking van de landen van het Europa van de 15 wat zowel de bruto- als de netto-overheidsinvesteringen betreft. Duitsland was het enige land dat minder investeerde.

In deze context lanceerde de Belgische federale regering het Nationaal pact voor strategische investeringen. Tijdens de vergadering van de bijzondere raadgevende commissie voor het Bouwbedrijf van 7 juni 2017 beslisten de sociale gesprekspartners om ter zake twee adviezen op te stellen, waarvan onderstaand advies het eerste is. Dat advies is dus een advies van de sociale gesprekspartners van de bijzondere raadgevende commissie voor het Bouwbedrijf, dat als doel heeft een positieve bijdrage te leveren aan de lancering, de verwezenlijking en het welslagen van het bovengenoemde Pact.

Het Nationaal pact voor strategische investeringen (hieronder "Pact" genoemd) doet een nieuwe wind waaien door de investeringsproblematiek in België. Het tracht een hefboomeffect te creëren, in het kader van een goede governance. De sociale gesprekspartners van de bouwsector juichen dit initiatief toe. Ze wensen met betrekking tot het Pact evenwel een aantal punten van opbouwende kritiek te leveren, teneinde het nog meer kracht en een grotere impact te bezorgen.

Advies

De sociale gesprekspartners van de bouwsector constateren dat de overheidsinvesteringen in België al decennia op een dermate laag niveau liggen dat de toekomst van de private investeringen op de helling komt te staan, als gevolg van de veroudering en/of de verslechterde staat van de openbare kapitaalgoederenvoorraad. Het gevaar bestaat dat men in een vicieuze cirkel terechtkomt van ontoereikende overheidsinvesteringen en fragiel geworden of zelfs afkalvende private investeringen.

De sociale gesprekspartners zijn dan ook van oordeel dat, om een bepalende factor te zijn voor de waarborging van een duurzame economische groei voor de toekomstige generaties, het Pact de overheidsinvesteringen noodzakelijkerwijs nieuw leven moet inblazen teneinde aan drie noodwendigheden te voldoen:

- i. een economische noodzaak, die erin bestaat de groei op korte termijn nieuw leven in te blazen en de potentiële groei op lange termijn te stimuleren door een omgeving te creëren die bevorderlijk is voor het ontstaan en de ontwikkeling van sociaal-economische activiteiten;
- ii. een sociale noodzaak, die erin bestaat aan de burgers kwaliteitsvolle diensten te garanderen, maar ook een einde te maken aan de sombere sociaal-economische context die frustratie, demagogie en xenofobie in de hand werkt;
- iii. een ecologische noodzaak, die erin bestaat de ecologische transitie waar te maken.

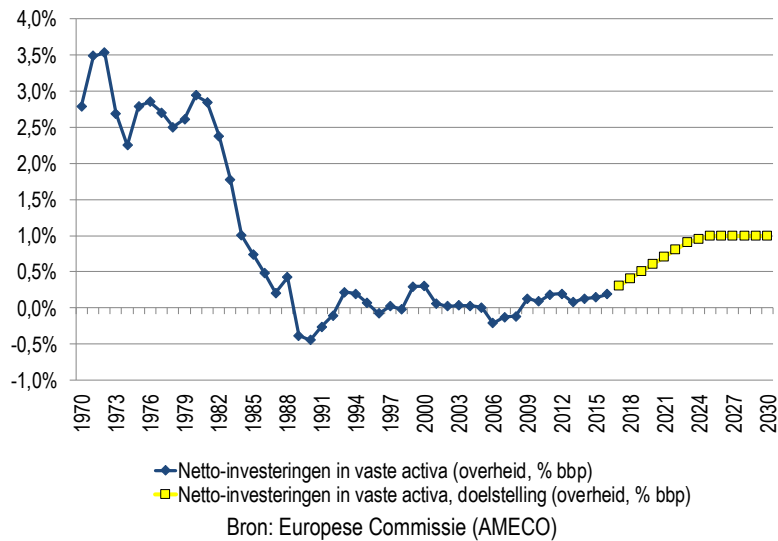
Deze drie noodwendigheden moeten bij de opstelling van het Pact en bij de selectie van de investeringsprojecten mee in aanmerking worden genomen. Aldus zal het in het verlengde liggen van het Europees Fonds voor Strategische Investeringen (ook bekend onder de noemer “plan-Juncker”), dat expliciet uiting geeft aan dezelfde noodwendigheden.

Naar het voorbeeld van het plan-Juncker moet het Pact alle statistische en boekhoudkundige mogelijkheden trachten te benutten die het mogelijk maken de nieuwe investeringsuitgaven zo weinig mogelijk te laten doorwegen op de overheidsfinanciën.

Het Pact moet ook een basis verschaffen waarop de private investeringen en de investeringen in partnerschap tussen de publieke en de privésector zich kunnen ontwikkelen. In die zin moet de verhoging van de overheidsinvesteringen een hefboom vormen die de investeringen in het algemeen een sterkere boost geeft.

Om die reden moet de relance van de overheidsinvesteringen een zo sterk mogelijk multiplicatoreffect trachten teweeg te brengen. Daartoe zijn de onderstaande elementen vereist.

- i. Ten eerste moet worden voortgebouwd op voldoende brede funderingen. Daartoe vragen de sociale gesprekspartners vanwege alle bevoegdheidsniveaus in België een ambitieus engagement, om weer aan te knopen met een creatie van netto-overheidsactiva die de Belgische economie in staat stelt haar concurrentievermogen te vrijwaren en/of te versterken. De sociale gesprekspartners zijn van oordeel dat een traject moet worden uitgestippeld met als doel uit te komen op een niveau van netto-investeringen in vaste activa van de overheid dat vergelijkbaar is met dat van de beste Europese leerlingen ter zake - zoals Denemarken (0,75 procent in 2016), Zweden (1 procent) en zelfs Luxemburg (2 procent) – en dus 1 procent van het bbp tegen het einde van de jaren 2020 benadert (zie onderstaande grafiek). Gelet op zijn situatie (de nettokapitaalvoorraad van de overheid stagneerde gedurende decennia, terwijl hij toenam in de andere landen) is België het zichzelf immers verplicht netto-investeringen in vaste activa te ambiëren die fors boven het Europese gemiddelde (0,35 procent in 2016) liggen.
- ii. Ten tweede moeten de gewesten, als sleutelactoren op het vlak van overheidsinvesteringen, actieve partners van het Pact zijn.
- iii. Ten derde moeten de investeringsprojecten met grote zorg worden geselecteerd door comités die losstaan van de bewuste projecten.

Netto-investeringen in vaste activa, overheid, in % van het bbp, 1970-2016 (traject vanaf 2017-2030)

In de huidige stand van zaken ziet het ernaar uit dat de aard van de projecten die naar voren werden gebracht voor de eerste 30 miljard euro waarin voor het Pact is voorzien (voortzetting van de investeringen op diverse terreinen in het huidige tempo of private investeringen) in werkelijkheid geen stijging van de overheidsinvesteringen weerspiegelt. De sociale partners dringen derhalve aan op volledige duidelijkheid over de impact van het Pact en meer bepaald over zijn vermogen om de netto-overheidsactiva te doen toenemen.

De door de eerste minister aangekondigde ambitie om de middelen van het Pact te verhogen en tegen het jaar 2030 voor 60 miljard euro investeringen te realiseren, is een stap in de goede richting. De sociale gesprekspartners vragen zich evenwel af of de combinatie van dit bedrag met de aard van de beschouwde projecten het daadwerkelijk mogelijk zal maken om de netto-overheidsactiva te doen toenemen en om een traject na te leven dat tegen het einde van de jaren 2020 leidt tot een niveau van netto-investeringen in vaste activa van de overheid van minstens één procent van het bbp (cf. §9). Ze dringen erop aan de bedragen die nodig zijn om deze doelstelling te bereiken worden vrijgemaakt voor het Pact.

De sociale gesprekspartners onderstrepen voorts dat een aanwakking van de overheidsinvesteringen met de bedoeling een zo groot mogelijk multiplicatoreffect te sorteren ook vereist dat over de geselecteerde investeringsprojecten een sociale consensus bestaat opdat de goede verwezenlijking ervan de steun van de bevolking wegdraagt. De projecten die deze steun niet genieten, stuiten immers uiteindelijk regelmatig op diverse juridictionele betwistingen die leiden tot onzekerheid, vertragingen, bijkomende kosten, en soms zelfs tot de annulering ervan.

Om deze voorwaarde van sociale consensus te vervullen:

- moeten alle stakeholders van bij het begin bij de investeringsprojecten worden betrokken;
- moet de bevolking de voordelen van de geselecteerde investeringsprojecten duidelijk kunnen opmerken. Die voordelen kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de creatie van economische activiteiten en, bijgevolg, van banen, maar ook uit een verbetering van hun sociale en/of natuurlijke omgeving.

Met andere woorden, de investeringsprojecten moeten voor elkeen waarde creëren. Ze moeten gedeelde publieke waarde in het leven roepen.

Tot slot is het van primordiaal belang een structuur van goede governance voor de gekozen projecten op te zetten en te waarborgen. In deze context moet een comité van onafhankelijke deskundigen worden samengesteld voor elk project van overheidsinvesteringen. Na raadpleging van alle stakeholders moet dit comité zorgen voor:

- een duidelijk en nauwgezet werkprogramma dat de te bereiken doelstellingen, de na te leven deadlines, de in te zetten middelen enz. aangeeft;
- een voortdurende opvolging van de voortgang van het project en tussentijdse evaluaties;
- een evaluatie van de eindresultaten van het project, een analyse van de mogelijke verbeteringen die moeten worden overwogen voor het project in kwestie en een analyse van de – zowel als negatieve - lessen die moeten worden onthouden.

Tot besluit is het Nationaal pact voor strategische investeringen weliswaar een interessant initiatief dat een positieve boodschap voor de overheidsinvesteringen met zich meedraagt, maar in de praktijk geven de sociale gesprekspartners uiting aan hun twijfels over de efficiëntie ervan indien de ambities niet naar boven worden herzien, indien geen bijkomende middelen worden vrijgemaakt en indien geen verbeterde en versterkte governance-structuur wordt aangenomen, in een context van samenwerking en van het streven naar vormen van synergie tussen alle bevoegdheidsniveaus.